

Meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rol algısının akademik motivasyon ve kariyer iyimserliği ile ilişkisi: Ebelik öğrencileri perspektifinden bir inceleme

The relationship between gender role perception with academic motivation and career optimism in career choice: An examination from the perspective of midwifery students

Sümeyye Altıparmak¹, Gamze Kök²

¹ PhD, Assistant Professor, Faculty of Health Sciences, İnönü University, Malatya, Turkey, sumeyye.kandemir@inonu.edu.tr, 0000-0002-4759-1210

² Master Student, Midwife, Erzurum, Turkey, gamzekok743@gmail.com, 0009-0008-2275-9495

ÖZ

Giriş ve Amaç: Bu araştırma meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rol algısının akademik motivasyon ve kariyer iyimserliği ile ilişkisini ebelik öğrencileri perspektifinden incelemek amacıyla yapıldı. **Gereç ve Yöntem:** Kesitsel ve ilişki arayıcı nitelikte yapılan bu araştırmanın örneklemini, Türkiye'nin doğusunda bulunan bir üniversitenin Ebelik Bölümü öğrencileri oluşturdu. Veriler, "Kişisel Tanıtım Formu", "Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü Ölçeği" (MSTCRÖ), "Akademik Motivasyon Ölçeği (AMÖ)" ve "Kariyer İyimserliği Ölçeği (KİÖ)" aracılığıyla toplandı. **Bulgular:** Öğrencilerin meslek seçiminde eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolünün etkili olduğu bulundu. Yapılan korelasyon analizi, GTCR puan ortalaması ile KİÖ puan ortalaması arasında negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki olduğunu ($p < 0.001$), ETCR puan ortalaması ile AMÖ puan ortalaması arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki olduğunu ($p < 0.001$) gösterdi. Ayrıca ETCR puan ortalaması ile KİÖ puan ortalaması arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0.001$) saptandı. Yapılan regresyon analizi ile, kurulan regresyon modelinin anlamlı bir model $F=54.250$, $p < 0.001$ olduğu, bağımlı değişkendeki varyansın %35'inin ($R^2_{adjusted}=0.357$) bağımsız değişken tarafından açıklandığı ve öğrencilerin eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü üzerinde akademik motivasyon, kariyer iyimserliği ve geleneksel toplumsal cinsiyet rol algısının anlamlı birer yordayıcı olduğu bulundu ($p < 0.05$). **Sonuç:** Öğrencilerin eşitlikçi toplumsal cinsiyet rol algı düzeyi arttıkça akademik motivasyon düzeyi ile kariyer iyimserliği düzeyinin de arttığı saptandı. Öğrencilerin meslek seçiminde etkili olan eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolün üzerinde akademik motivasyon, kariyer iyimserliği ve geleneksel toplumsal cinsiyet rol algısının anlamlı birer yordayıcı olduğu bulundu.

Anahtar Kelimeler:
Akademik Motivasyon, Kariyer İyimserliği, Meslek Seçimi, Ebelik Öğrencileri, Toplumsal Cinsiyet

Key Words:
Academic Motivation, Career Optimism, Career Choice, Midwifery Students, Gender

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

PhD, Assistant Professor, Faculty of Health Sciences, İnönü University, Malatya, Turkey, sumeyye.kandemir@inonu.edu.tr, 0000-0002-4759-1210

DOI:
10.52880/sagakaderg.1570527

Gönderme Tarihi/Received Date:
21.10.2024

Kabul Tarihi/Accepted Date:
20.12.2024

Yayınlanma Tarihi/Published Online:
17.04.2025

ABSTRACT

Introduction and Objective: This study was conducted to examine the relationship between gender role perception in career choice and academic motivation and career optimism from the perspective of midwifery students. **Materials and Method:** The sample of this cross-sectional and correlational study consisted of midwifery students of a university located in the eastern of Turkey. The data were collected by means of "Personal Information Form", "Role of Gender in Occupational Choice Scale (RGOCS)", "Academic Motivation Scale (AMS)" and "Career Optimism Scale (COS)". **Results:** Egalitarian gender role was found to be effective in students' career choice. The correlation analysis showed that there was a weakly significant negative correlation ($p < 0.001$) between the mean TGR score and the mean COS score, and a weakly significant positive correlation ($p < 0.001$) between the mean EGR score and the mean AMS score. In addition, there was a weakly significant positive correlation ($p < 0.001$) between the mean EGR score and the mean COS score. With the regression analysis, it was found that the regression model established was a significant model $F=54.250$, $p < 0.001$, 35% of the variance in the dependent variable ($R^2_{adjusted}=0.357$) was explained by the independent variable, and academic motivation, career optimism and traditional gender role perception were found to be significant predictors of students' egalitarian gender role ($p < 0.05$). **Conclusion:** It was found that as the level of egalitarian gender role perception of the students increased, the level of academic motivation and career optimism also increased. Academic motivation, career optimism and traditional gender role perception were found to be significant predictors of egalitarian gender role which is effective in students' career choice.

GİRİŞ

Introduction and Objective: This study was conducted to examine the relationship between gender role perception in career choice and academic motivation and career optimism from the perspective of midwifery students. **Materials and Method:** The sample of this cross-sectional and correlational study consisted of midwifery students of a university located in the eastern of Turkey. The data were collected by means of “Personal Information Form”, “Role of Gender in Occupational Choice Scale (RGOCS)”, “Academic Motivation Scale (AMS)” and “Career Optimism Scale (COS)”. **Results:** Egalitarian gender role was found to be effective in students’ career choice. The correlation analysis showed that there was a weakly significant negative correlation ($p<0.001$) between the mean TGR score and the mean COS score, and a weakly significant positive correlation ($p<0.001$)

between the mean EGR score and the mean AMS score. In addition, there was a weakly significant positive correlation ($p<0.001$) between the mean EGR score and the mean COS score. With the regression analysis, it was found that the regression model established was a significant model $F=54.250$, $p<0.001$, 35% of the variance in the dependent variable ($R^2_{adjusted}=0.357$) was explained by the independent variable, and academic motivation, career optimism and traditional gender role perception were found to be significant predictors of students’ egalitarian gender role ($p<0.05$). **Conclusion:** It was found that as the level of egalitarian gender role perception of the students increased, the level of academic motivation and career optimism also increased. Academic motivation, career optimism and traditional gender role perception were found to be significant predictors of egalitarian gender role which is effective in students’ career choice.

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı (n=289)

Tanıtıcı Özellikler	$\bar{X} \pm SS$ (Min - Max)	
Yaş (Yıl)	21.06 $\pm$ 3.36 (18-49)	
	n	%
Sınıf		
1	120	41.5
2	72	24.9
3	62	21.5
4	35	12.1
Anne Eğitim Düzeyi		
İlkokul Mezunu	177	61.5
Ortaokul Mezunu	50	17.3
Lise Mezunu	36	12.5
Üniversite ve Üzeri	26	9.2
Baba Eğitim Düzeyi		
İlkokul Mezunu	95	32.9
Ortaokul Mezunu	80	27.7
Lise Mezunu	84	29.1
Üniversite ve Üzeri	30	10.3
Anne Çalışma Durumu		
Çalışıyor	28	9.7
Çalışmıyor/Ev Hanımı	261	90.3
Baba Çalışma Durumu		
Çalışıyor	200	69.2
Çalışmıyor	89	30.8
Bugünü Kadar Yaşanılan Yer		
İl	156	54.0
İlçe	83	28.7
Köy	50	17.3
Şu an Kalınan yer		
Aile evi	101	34.9
Arkadaş evi	1	0.3
Akraba ile	3	1.1
Yurt	184	63.7
Ebelik Bölümünü İsteyerek Seçme Durumu		
Evet	183	63.3
Hayır	106	36.7
Toplam	289	100.0

Tablo 2’de kadın öğrencilerin MSTCRÖ alt boyutları ile AMÖ ve KİÖ’den aldıkları en düşük-en yüksek puanlar ile puan ortalamalarının ortalamaları verildiği görülmüştür. MSTCRÖ’nün “Geleneksel Toplumsal Cinsiyet Rolü” alt boyutundan en düşük puanın 10 ve en yüksek puanın 38, “Eşitlikçi Toplumsal Cinsiyet Rolü” alt boyutunun en düşük puanın 7 ve en yüksek puanın 35, AMÖ’den en düşük alınan puanın 28 ve en yüksek alınan puanın 188, KİÖ’den ise en düşük alınan puan 31 ve en yüksek alınan puanın 115 olduğu bulunmuştur. Çalışmaya katılan kadın öğrencilerin MSTCRÖ “Geleneksel Toplumsal Cinsiyet Rolü ” alt boyutunu toplam puan ortalaması 16.35±6.51, “Eşitlikçi Toplumsal Cinsiyet Rolü” alt boyutu toplam puan ortalaması 27.96±5.86, AMÖ toplam puan ortalaması 123.95±25.76, KİÖ toplam puan ortalaması 91.90±15.66 olarak saptanmıştır.

Tablo 2. Öğrencilerin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü Ölçeği Alt Boyutları ile Akademik Motivasyon Ölçeği ve Kariyer İyimserliği Ölçeklerinden Aldıkları En Düşük-En Yüksek Puanlar ile Puan Ortalamalarının Dağılımı (n=289)

Yapılan korelasyon analizi sonucunda kadın öğrencilerin “Geleneksel Toplumsal Cinsiyet Rolü” puan ortalaması ile KİÖ puan ortalaması arasında negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki olduğu ve geleneksel toplumsal

cinsiyet rol algı düzeyi arttıkça kariyer iyimserliği düzeyinin azaldığı belirlenmiştir ($r=-0.305$; $p<0.001$). “Eşitlikçi Toplumsal Cinsiyet Rolü” puan ortalaması ile KİÖ puan ortalaması arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ve eşitlikçi toplumsal cinsiyet rol algısı arttıkça kariyer iyimserliği düzeyinin arttığı bulundu ($r=0.408$; $p<0.001$). Öğrencilerin “Eşitlikçi Toplumsal Cinsiyet Rolü” puan ortalaması ile AMÖ puan ortalaması arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki olduğu ve eşitlikçi toplumsal cinsiyet rol algı düzeyi arttıkça akademik motivasyon düzeyinin arttığı saptandı ($r=0.323$; $p<0.001$). Ayrıca “AMÖ puan ortalaması ile KİÖ puan ortalaması arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ve akademik motivasyon düzeyi arttıkça, kariyer iyimserliği düzeyinin arttığı saptanmıştır ($r=0.466$; $p<0.001$).

Tablo 4’de yapılan regresyon analizi sonucunda, kurulan regresyon modelinin anlamlı bir model $F=54.250$, $p<0.001$ olduğu, bağımlı değişkendeki varyansın %35’inin ($R^2_{adjusted}=0.357$ bağımsız değişken tarafından açıklandığı ve kadın öğrencilerin meslek seçimi üzerinde etkili olan eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü üzerinde akademik motivasyon, kariyer iyimserliği ve geleneksel toplumsal cinsiyet rol algısının anlamlı birer yordayıcı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 2. Öğrencilerin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü Ölçeği Alt Boyutları ile Akademik Motivasyon Ölçeği ve Kariyer İyimserliği Ölçeklerinden Aldıkları En Düşük-En Yüksek Puanlar ile Puan Ortalamalarının Dağılımı (n=289)

	Min.	Max.	Mean± Sd
MSTCRÖ			
Geleneksel Toplumsal Cinsiyet Rolü	10	38	16.35±6.51
Eşitlikçi Toplumsal Cinsiyet Rolü	7	35	27.96±5.86
AMÖ Toplam	28	188	123.95±25.76
KİÖ Toplam	31	115	91.90±15.66

MSTCRÖ: Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü Ölçeği

AMÖ: Akademik Motivasyon Ölçeği

KİÖ: Kariyer İyimserliği Ölçeği

Tablo 3. Öğrencilerin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü Ölçeği Alt Boyutları ile Akademik Motivasyon Ölçeği ve Kariyer İyimserliği Ölçekleri Arasındaki Korelasyon Analizi (n=289)

Ölçekler	r	p
GTCR-KİÖ	-0.305	0.000**
ETCR- KİÖ	0.408	0.000**
ETCR -AMÖ	0.323	0.000**
AMÖ-KİÖ	0.466	0.000**

GTCR: Geleneksel Toplumsal Cinsiyet Rolü

ETCR: Eşitlikçi Toplumsal Cinsiyet Rolü

AMÖ: Akademik Motivasyon Ölçeği

KİÖ: Kariyer İyimserliği Ölçeği

* Pearson Correlation Korelasyon katsayısı ($r=0.00-0.25$ çok zayıf, $r=0.26-0.49$ zayıf, $r=0.50-0.69$ orta, $r=0.70-0.89$ yüksek, $r=0.90-1.00$ çok yüksek) ** $p=0.001$ *** $p<0.05$

Tablo 4. Öğrencilerin Eşitlikçi Toplumsal Cinsiyet Rol ile Akademik Motivasyon Ölçeği ve Kariyer İyimserliği Ölçekleri Arasındaki Regresyon Analizi (n=289)

	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	
AMÖ	0.045	0.012	0.197	3.673	0.000	R=0.603 ^a R ² =0.357 F=54.250 p<0.001
KİÖ	0.068	0.021	0.182	3.257	0.001	
GTCR	-0.396	0.045	-0.439	-8.839	0.000	

Standartlaştırılmamış Regresyon Katsayısı, **p<0.001, *p<0.05, SE: Standart Hata, β : Standartlaştırılmış Regresyon Katsayısı, R: İlişki düzeyi, R²: Belirlilik (Determinasyon) katsayısı, a: Dependent Variable: Eşitlikçi Toplumsal Cinsiyet Rolü Ort. b.Predictors:(Constant): Akademik Motivasyon Ölçeği, Kariyer iyimserliği Ölçeği, Geleneksel Toplumsal Cinsiyet Rolü

TARTIŞMA

Bu bölümde meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rol algısının akademik motivasyon ve kariyer iyimserliği ile ilişkisini ebelik öğrencileri perspektifinden incelemek amacıyla yapılan çalışmanın verileri ilgili literatürle tartışıldı. Çalışma kapsamına alınan kadın öğrencilerin meslek seçimi yaparken daha çok eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip oldukları görüldü (Tablo 2). Literatür incelendiğinde, öğrencilerde meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rol algısının incelendiği araştırmada elde edilen sonuçların bizim çalışmamıza benzer olarak kadın öğrencilerin eşitlikçi toplumsal cinsiyet rol algısına sahip oldukları belirlendi (Dikmen & Öner, 2024; Gökçen & Kavas, 2018; Asa, 2023; Yutulmaz, 2022; Beşparmak, 2021, Gül, 2021). Yükseköğretim ve fakülte öğrencilerinin meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırmasının incelendiği çalışmalarda, geleneksel cinsiyet rolleri puan ortalamasının erkeklerin lehine yüksek olduğu, bizim çalışmamıza benzer olarak eşitlikçi cinsiyet rolleri puan ortalamasının kadınların lehine yüksek olduğu görülmektedir (Gül & Öcal, 2021; Asa, 2023; Eser ve ark, 2018; Yıldırım, 2022; Beşparmak, 2021; Öngen, 2013). Bu açıdan değerlendirildiğinde; varılan sonuca göre erkeklerin geleneksel cinsiyet rollerinin kadınlara göre daha fazla tercih etmesinde, toplumdaki cinsiyet rollerinin erkekler tarafından kabul edilmiş olduğunu göstermektedir. Bizim çalışmamızda örneklem grubunu ebelik öğrencileri oluşturmasından dolayı cinsiyet bakımından kadın öğrenciler çalışma kapsamına alındı. Yapılan başka bir araştırmanın bulgularına göre, erkeksi rol üstlenen kadınların eşitlikçi bir bakış açısını benimsedikleri belirlenmiştir (Esen, 2017). Yapılan bir çalışmada kadınlara ve erkeklere yöneltilen cinsiyete özgü ayrımcılığın, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının ve dolayısıyla eşitsizlik ile geleneksel tutumların etkisiyle meydana geldiği görülmektedir. Bu bağlamda, kadınların kadınsı rolleri, erkeklerin erkeksi rolleriyle toplumsal cinsiyet kalıp yargıların devam ettirmesinde geleneksel tutumları desteklediği düşünülebilmektedir. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının aksine erkeksi rolü benimseyen kadınlar daha çok

eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmektedir (Altınova & Duyan, 2013).

Çalışma kapsamına alınan kadın öğrencilerin AMÖ toplam puan ortalaması incelendiğinde; öğrencilerin akademik motivasyonlarının yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 2). Akan ve arkadaşlarının 2021 yılında hemşirelik öğrencileriyle yaptığı çalışmada, orta düzeyde olduğu belirlendi (Akan ve ark., 2021). Literatür incelendiğinde Korkmazer'in (2020) sağlık ile ilgili bölümlerde okuyan öğrencilerin akademik motivasyonlarını incelemek için yapmış olduğu çalışmada akademik motivasyon düzeyi yüksek olan öğrencilerin derslere karşı olumlu bir tutum içerisinde oldukları ve böylelikle başarı ve performanslarının yüksek olduğunu göstermiştir. Çalışmadan elde edilen diğer bulgulara göre, öğrencilerin akademik motivasyonlarının eğitim düzeyine, bölümüne ve not ortalamasına göre farklılık gösterdiği de görülmektedir (Korkmazer 2020). Bu bulgulara göre lisans düzeyinde öğrenim gören hemşirelik bölümü öğrencilerinin en yüksek akademik motivasyon puanı sıralamasına sahip olurken ön lisans düzeyinde öğrenim gören sağlık kurumları işletmeciliği öğrencilerinin ise en düşük puan sıralamasına sahip olduğu görülmektedir (Korkmazer 2020). Nye ve arkadaşlarının 2021 yılında yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin mesleki ilgilerinin, motivasyon, memnuniyet ve akademik performans ile ilgili olduğu vurgulanmıştır (Nye, Prasad & Rounds, 2021). Yine yapılan çalışmalara bakıldığında; kadın ve erkek lisans öğrencilerinin motivasyon düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı ve bu farklılığın kadın lisans öğrencilerinin lehine olduğu görülmüştür (Karataş, 2014; Arıogul, 2011; Spittle ve ark., 2009; Vallerand ve ark., 1992; Vecchione, 2014).

Çalışma kapsamına alınan kadın öğrencilerin KİÖ toplam puan ortalaması incelendiğinde; öğrencilerin kariyer iyimserliğinin yüksek düzeyde olduğu görüldü (Tablo 2). Literatür incelendiğinde, bizim çalışmamıza benzer olarak üniversite öğrencilerinin yüksek düzeyde kariyer iyimserliğine sahip oldukları belirlendi (Ertuğrul, Tekinyıldız, & Alamur, 2022; Siyez & Yusupu, 2015; Siyez & Belkıs, 2016; İlaslan ve ark., 2020; Karaman 2024).

Yapılan çalışmalar ortaya koymaktadır ki; üniversite öğrencilerinin kariyer iyimserlikleri çeşitli stres yaratan faktörlerden etkilenmekle birlikte genellikle yüksek düzeydedir. Bu stres durumları; Covid-19 pandemisi gibi geniş ölçekli bir etken olabiliyorken yaş, kariyer hedefinin varlığı ve girişimcilik özelliğinin olması durumu gibi bireysel etkenlerden de etkilenmektedir (Ertuğrul, 2022). Ayrıca istihdam olanağının olması, mesleğe olan ilginin yüksek olması (Çınar, Yılmaz, Arkan ve Arslan, 2021; Karaman 2024), diğer insanlara yardım etme ve bakım yapma isteğinin varlığı (Yousef ve ark., 2017; Karaman 2024), olumlu mesleki tutumun da (Erenoğlu, 2022; Karaman 2024) kariyer iyimserliğini artırabileceği yapılan çalışmalarla saptanmıştır. Ayrıca bu çalışma kapsamında yapılan ileri analizlerde; kariyer iyimserliği ile eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve eşitlikçi toplumsal cinsiyet rol algısı arttıkça kariyer iyimserliği düzeyinin de arttığı bulundu (Tablo 3). Siyez ve Belkıs'ın (2016) kariyer iyimserliği ile toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, iki parametre arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu yani üniversite öğrencilerinin daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet algısına sahip olmalarının kariyerleri ile ilgili de iyimser bir bakış açısına sahip olmasıyla ilişkili bulunmuştur (Siyez ve Belkız, 2016). Yine bu çalışmada yukarıdaki bulguyu destekler nitelikte olarak; geleneksel toplumsal cinsiyet rol algı düzeyi arttıkça kariyer iyimserliği düzeyinin azaldığı saptandı. Ayrıca yapılan regresyon analizi ile eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü üzerinde kariyer iyimserliğinin anlamlı birer yordayıcı olduğunun bulunması bu bulgumuzu desteklemektedir (Tablo 4). Literatür incelendiğinde Siyez ve Yusupu'nun 2015 yılında üniversite öğrencilerinde kariyer uyumluluğu ve kariyer iyimserliği düzeyinin cinsiyet rolü değişkenliklerine göre inceledikleri çalışmada, öğrencilerin kariyer iyimserliği düzeyi cinsiyet rollerine göre farklılaştığı sonucuna varılmıştır. Bundan ötürü, maskülen cinsiyet rolüne sahip üniversite öğrencilerinde kariyer iyimserliği düzeyinin gelecekteki kariyerinin gelişimiyle ilgili olumlu sonuçlar elde edebileceği beklentisinin, feminen cinsiyet rolüne sahip üniversite öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür (Siyez ve Yusupu, 2015). Bizim çalışmamızın örneklem grubunu ebelik öğrencileri oluşturduğu için sadece kadın öğrencilere göre değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü puan ortalaması ile AMÖ puan ortalaması arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki olduğu ve eşitlikçi toplumsal cinsiyet rol algı düzeyi arttıkça akademik motivasyon düzeyinin arttığı saptandı (Tablo 3). Literatür incelendiğinde; meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rol algısı ile akademik motivasyon arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu bulgu,

kadın öğrencilerin daha eşitlikçi tutumda toplumsal cinsiyet algılarına sahip olmaları, erkeklerle eşit pozisyonda bulunmak için güçlü talepleri (Kulik, 1999; Kodan Çetinkaya, 2013; Esen, 2017) ve buna bağlı olarak da akademik olarak motivasyonlarının güçlü ve yüksek olması ile açıklanabilir. Ayrıca yapılan regresyon analizi ile eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü üzerinde akademik motivasyonun anlamlı birer yordayıcı olduğunun bulunması bu bulgumuzu desteklemektedir (Tablo 4).

Öğrencilerin AMÖ puan ortalaması ile KİÖ puan ortalaması arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ve akademik motivasyon düzeyi arttıkça, kariyer iyimserliği düzeyinin arttığı saptandı (Tablo 3). Literatür incelendiğinde; kadın öğrencilerin akademik motivasyonları ile kariyer iyimserlikleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaya rastlanılmamıştır. Yapılan bir çalışmada, içinde kadınların da bulunduğu akademisyenlerin akademik motivasyon ile kariyer başarıları arasındaki ilişki incelenmiş ve motivasyonu arttıkça kariyer başarısının da arttığı belirlenmiştir (Karadirek, 2022). Bozkurt ve arkadaşları tarafından (2020) yapılan bir çalışmada lisans öğrencilerin akademik motivasyonları arttıkça kariyerleri ile ilgili stres seviyelerinin azaldığı saptanmıştır. Yine aynı çalışmada kadın öğrencilerin yaşadığı stresin erkeklere göre daha az olduğu da belirlenmiştir (Bozkurt ve ark., 2020).

Sınırlılıklar

Bu çalışma Türkiye'nin doğusundaki bir üniversitenin ebelik bölümünde öğrenim gören kadın öğrenciler ile sınırlıdır. Diğer sınırlılıklar ise çalışmanın tek merkezde yapılmış olması ve veri toplama formlarındaki sorulara verilen cevapların kadınların ifadelerine dayalı olmasıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ebelik bölümündeki öğrencilerin meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rol algısının akademik motivasyon ve kariyer iyimserliği ile ilişkisi değerlendirmek amacıyla yapılan bu araştırmanın sonucunda; kadın öğrencilerin eşitlikçi toplumsal cinsiyet rol algı düzeyi arttıkça akademik motivasyon düzeyi ile kariyer iyimserliği düzeyinin de arttığı saptandı. Kadın öğrencilerin meslek seçiminde etkin olan eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolünün üzerinde akademik motivasyon, kariyer iyimserliği ve geleneksel toplumsal cinsiyet rol algısının anlamlı birer yordayıcı olduğu bulundu. Nitekim gelecekte toplumun tümüne ve özellikle anne ile çocuklarına hizmet verecek olan ebelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rol algılarına ilişkin farkındalıklarını artırmak amacıyla aldıkları derslerin yeniden gözden geçirilmesi ve yeni eğitimlerin verilmesi planlanabilir. Ebelik eğitiminin sadece ders niteliğinde değil kültürel ve sosyal

etkileşimlerle beraberinde öğrencilerin beklentileri karşılayacak ve öğrenci merkezli bir görünümde olması sağlanmalıdır. Ayrıca kadın öğrencilerin, “kadın mesleği” diye nitelendirilen mesleklerle sınırlı tutulmaksızın, kendi potansiyellerinin farkına vararak ve bunun bilinciyle kendilerine uygun meslekleri hayal edebilmeleri ve en temelinde ise fırsat eşitliği açısından değerlendirilmeleri sağlanmalıdır. Politika yapımcıların ülke genelindeki toplumsal cinsiyet eşitliği temelli çalışmaları desteklemesi ve yaygınlaştırması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Akan, D. D., Şahin, C. K., Doğan, E. S., Yıldız, S., Göktaş, G., & Pakyüz, S. Ç. (2021). Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik İmajına Yönelik Algıları İle Akademik Motivasyonları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi, 9(1), 362-373.
- Aksoy Derya Y, Ucar T, Erdemoglu C, Yılmaz AN, Sonmez A. (2018). Assessment of the Views of Undergraduate Students about Female Body and Sexual Life in Pregnancy and the Postpartum Period. Konuralp Medical Journal, 10(1): 105-111.
- Alderman, M. K. (2004). Motivation for achievement: Possibilities for teaching and learning (İkinci Baskı). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Altınova, H. H. ve Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, 24(2), 9-22.
- Altıparmak, S., Yılmaz, A. N., & Derya, Y. A. (2021). The Effect of Covid-19 Phobia on The Satisfaction with Life and Family Sense of Belonging Levels of Midwifery Students. Journal of Basic and Clinical Health Sciences, 5(3), 66-75.
- Anaç, N., & Arslan, V. (2024). Cinsiyet Eşitliği ve Kadın İstihdamı: Karikatürlerde Kadın Mühendisler. Fe Dergi, 16(1), 176-214.
- Asa, A. N. (2023). Liberal Feminist Yaklaşım Bağlamında İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlgili Algı Düzeylerinin İncelenmesi Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği. İletişim ve Toplum Araştırmaları Dergisi, 3(1), 19-45.
- Ayan, S. (2022). Geç Ergenlikte Saldırganlığın Yordayıcıları: Cinsiyet Bağlamında Akademik Başarı, Geleneksel Ve Eşitlikçi Toplumsal Cinsiyet Algısı İle İlişkisi: Türkiye Örneği. Sosyoloji Dergisi, (44), 221-248.
- Beşparmak, Y. Ö. (2021). Kadınlarda meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rolü ve yaşam becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Correll, S. J. (2001) "Gender and the Career Choice Process: The Role of Biased Self-Assessments", American journal of sociology, 106 (6): 1691-1730.
- Çalbayram, N. Ç. (2017). Meslek tercihi yapacak erkek öğrencilerin ebelik hakkındaki görüşleri. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, 26(1), 32-36.
- Çelikkaleli, Ö. & Avcı, R., (2016). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine Göre Bağlanma Biçimlerinin İncelenmesi. Bilgisayar ve Eğitim Araştırmaları Dergisi, 7(4), 103-123.
- Çetin Can G. (2022). Kadın ve Toplum Değişen Roller, İlişkiler, Sonuçlar. Ankara.
- Çınar, H. G., Yılmaz, D., Arkan, B., Arslan, M. (2021). Hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin bireysel kariyer planlama eğilimlerinin değerlendirilmesi. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 47(3), 439-444.
- Çimrin, A. H., Bahadır, H., & İbrahim, K. Türkiye’de Çalışan Olarak Vasıfsızlık: Meslek Hastalığı Bağlamında İş, İşyeri ve Toplumsal Yaşama Ait Kavrayışlar. Çalışma ve Toplum, 1(76), (2023), 183-210.
- Dikmen, M., & Öner, İ. (2024). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Mesleki Seçimlerine Etkisinin İncelenmesi. International Journal of Eurasia Social Sciences/Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi, 15(56).
- Doğan Yükseköl Ö, Orhan İ, Yıldız E, Yılmaz AN. (2020). Ebelik Bölümü Öğrencilerinin Merhamet Düzeylerinin Belirlenmesi. İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi, 8(3): 566-577.
- Emons JK, Luiten MIJ. Midwifery in Europe an Inventory in Fifteen EU-Member States 2001. http://www.deloitte.nl/downloads/documents/website_deloitte/GZpublVerloskundeinEuropaRapport.pdf
- Erenoğlu, R. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumlarının kariyer iyimserliği ve uyumluluğu üzerine etkisi. Journal of Academic Research in Nursing (JAREN), 8(3), 156-165.
- Ertuğrul, B., Tekinyıldız, E., & Alamur, M. (2022). Covid-19 Pandemi Sürecinde Algılanan Stres İle Kariyer İyimserliği İlişkisi, Üniversiteler İçin Yol Haritası: Kesitsel Araştırma. Türkiye Klinikleri Journal Of Health Sciences, 7(3).
- Esen E., Öztürk B. & Siyez DM. (2018). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeği ergen formunun geçerlilik ve güvenirlik çalışması. Nesne Psikoloji Dergisi, 6(12), 144-173.
- Esen, E., Soylu, Y., Siyez, D. M., & Demirgürz, G. (2017). Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Algısının Toplumsal Cinsiyet Rolü ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi. E-International Journal of Educational Research, 8(1).
- Fusco '94 C, Obermiller T. (2003). For male midwife, helping new mothers is a labor of love. Illinois Wesleyan University Magazine, 12 (1):6.
- Gökcan, M., & Kavas, A. B. (2018). Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü: Bir ölçek geliştirme çalışması. Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi, 1(1), 48-67.
- Grigoryeva, M. V. & Shamionov, R. M. (2014). Predictors of emotional well-being and academic motivation in junior schoolchildren. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 146 (2014) 334– 339. doi: 10.1016/j.sbspro.2014.08.106.
- Gül, H., Maksüdünov, A., Yamaltdinova, A., & Abdildayev, M. (2019). Öğrencilerin demografik özelliklerinin kariyer uyumluluğu ve iyimserliği ile ilişkisi: Kırgızistan örneği. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 21(36), 34-46.
- Gül, İ., & Öcal, M. (2021). Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin İncelenmesi. Journal Of Management And Economics Research, 19(3), 192-210.
- Günaydın, H.D. (2021).The impact of social problem skills on academic motivation by means of Covid-19 fear Asem model: social problem solving, Covid-19, academic motivation. Current Psychology, 41, 427–436. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-01665-z>
- Hakan, K., & Münire, E. (2014). Academic motivation: Gender, domain and grade differences. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 143, 708-715.
- İlaslan, E., Kalav, S., Esirgenler, A., Abdullah, Ş., Fidan, E. R., Tarhan, E., Güner, F. (2020). İki farklı fakültede öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin kariyer geleceğine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 3(3), 254-263. doi: 10.38108/ouhcd.787739
- Kahraman, A. B., Tunçdemir, N. O., & Özcan, A. Toplumsal cinsiyet bağlamında hemşirelik bölümünde öğrenim gören erkek öğrencilerin mesleğe yönelik algıları. Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 18(2) (2015), 108-144.
- Kalafat, T. (2012). Kariyer Geleceği Ölçeği (KARGEL): Türk Örnekleme için Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4(38), 169-179

- Karadaş, A., Duran, S., Kaynak, S. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin kariyer planlamaya yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1-8. doi: 10.22312/sdusbed.224956
- Karadirek, G. (2022). Prososyal motivasyon ile kariyer başarısı arasındaki ilişkide iş tatmininin ve kariyer bağlılığının aracılık rolü. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(4), 801-815.
- Karagüven Ünal, M. H. (2012). Akademik Motivasyon Ölçeğinin Türkçeye Adaptasyonu. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2599-2620.
- Karaman, M., & Karatepe, H. K. (2024). Hemşirelikte Gelecek Kaygısının Kariyer İyimserliği Üzerindeki Etkisi. *Bandırma Onyed Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 32-42.
- Kepir, D., & Dost, M. T. (2021). Üniversite öğrencileri için kariyer iyimserliği ölçeğinin geliştirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (57), 126-149.
- Kodan Çetinkaya, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Nesne*, 1 (2), 21-43.
- Korkmaz, F. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Akademik Motivasyon Algılarının İncelenmesi Üzerine Bir Alan Çalışması. *Dicle Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(20), 502-515.
- Kulik, L. (1999). Gendered personality disposition and gender role attitudes among Israeli students. *The Journal of Social Psychology*, 139(6), 736-747.
- Levpuşček, M. P., Rauch, V., & Komidar, L. (2018). Individuation in relation to parents as a predictor of career goals and career optimism in emerging adults. *Scandinavian Journal of Psychology*, 59(2), 146-156.
- Mori, S., & Gobel, P. (2006). Motivation and gender in the Japanese EFL classroom. *System*, 34(2), 194-210.
- Nye, C.D., Prasad, J. & Rounds, J. (2021). The effects of vocational interests on motivation, satisfaction, and academic performance: test of a mediated model. *Journal of Vocational Behavior*, 127 103583. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2021.103583>
- Öngen, B., & Aytaç, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (48), 1-18.
- Savoly, D. K., & Dost, M. T. (2021). Development Of The Career Optimism Scale For University Students. *Mehmet Akif Ersoy University Journal Of Education Faculty*, (57).
- Seligman, M. E. P. (1998). Positive social science. *Apa Monitor*, 29 (4), 2-5.
- Siyez, D. M., & Belkıs, Ö. (2016). Üniversite öğrencilerinde kariyer iyimserliği ve uyumluluğu ile toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 279-285.
- Siyez, D. M., & Yusupu, R. (2015). Üniversite öğrencilerinde kariyer uyumluluğu ve kariyer iyimserliğinin cinsiyet rolü değişkenine göre incelenmesi. *ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, 17(1), 75-88.
- Spittle, M., Jackson, K., & Casey, M. (2009). Applying self-determination theory to understand the motivation for becoming a physical education teacher. *Teaching and Teacher Education*, 25(1), 190-197
- Temmuz, G. (2016). Hemşireliğin geleceği mesleğin cinsiyetsizleşmesini vadediyor mu? Erkek ve kadın hemşirelik öğrencilerinin meslek ve toplumsal cinsiyeti ilişkilendirme eğilimlerinin sosyolojik analizi. *Fe Dergi*, 8(1), 143-167
- Urhan, B. and Etiler, N. (2011). Sağlık sektöründe kadın emeğinin toplumsal cinsiyet açısından analizi. *Çalışma ve Toplum*, 2:191- 212
- Utma, S. (2019). Kadına Yönelik Cinsiyet Ayrımcılığı ve Cam Tavan Sendromu. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 11(1), 44-58.
- Uzay, A.. Kadın mühendislerin kariyer sürecinin Habitus ve Dokuz Tip Mizaç Modeli bağlamında incelenmesi Hacettepe Üniversitesi (2020).
- Vallerand, R. J., Pelletier, L., Blais, M., Briere, N., Senecal, C., & Vallieres, E. (1992). The academic motivation scale: a measure of intrinsic motivation, extrinsic motivation, and amotivation in education. *Education and Psychological Measurement*, 52, 1003-1017.
- Vecchione, M., Alessandri, G., & Marsicano, G. (2014). Academic motivation predicts educational attainment: Does gender make a difference?. *Learning and Individual differences*, 32, 124-131.
- Yemenici, A. D., Bozkurt, Ö., & Özkara, M. (2020). Genç Nesilde Başarı Odaklı Motivasyon Ve Öz Saygının Kariyer Stresi İle İlişkisi. *Uluslararası Turizm, Ekonomi Ve İşletme Bilimleri Dergisi* 4(1), 56-66.
- Yıldırım, E. (2022). Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü öğrencilerinin meslek seçimi ve kariyer yöneliminin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkisi (Master's thesis, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Yousef, S., Athamneh, M., Masuadi, E., Ahmad, H., Loney, T., Moselhy, H. F., ... ElBarazi, I. (2017). Association between depression and factors affecting career choice among Jordanian nursing students. *Frontiers in Public Health*, 5, 1-8. doi: 10.3389/fpubh.2017.00311
- Yudulmaz, S. (2022). Geç Ergenlikte Saldırganlığın Yordayıcıları: Cinsiyet Bağlamında Akademik Başarı, Geleneksel ve Eşitlikçi Toplumsal Cinsiyet Algısı ile İlişkisi: Türkiye Örneği. *Sosyoloji Dergisi*, 44, 221-248.